

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusasja number	106-24/274863
Otsuse kuupäev	27.06.2024
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	AS-i Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi vaidlustus Riigimetsa Majandamise Keskuse riigihankes „Maaparandussüsteemide projekteerimise 2024-2027 raamleping“ (viitenumber 274863) REK Projekt OÜ pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsustele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, AS Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi, esindaja vandeadvokaat Andrus Lillo Hankija, Riigimetsa Majandamise Keskus, esindaja vandeadvokaat Aarne Akerberg Kolmas isik, REK Projekt OÜ, esindaja Andrei Glazatšev
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p 4 ja § 198 lg 3 alusel

1. Jätta rahuldamata AS-i Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi vaidlustus Riigimetsa Majandamise Keskuse riigihankes „Maaparandussüsteemide projekteerimise 2024-2027 raamleping“ (viitenumber 274863).
2. Mõista AS-ilt Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi Riigimetsa Majandamise Keskuse kasuks välja Riigimetsa Majandamise Keskuse lepingulise esindaja kulud 2430 eurot (käibemaksuta).
3. Jätta AS-i Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi poolt vaidlustusmenetluses kantud kulud tema enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg 10 päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 04.03.2024. a avaldas Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi ka Hankija või RMK) avatud hankemenetlusega riigihanke „Maaparandussüsteemide projekteerimise 2024-2027 raamleping“ (viitenumber 274863) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks teised riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD), sh Hankedokument „Maaparandussüsteemide projekteerimise 2024-2027 raamleping“ (edaspidi Hankedokument).
Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 04.04.2024. a, esitasid pakkumused 12 pakkujat, sh AS Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi ja REK Projekt OÜ.

2. RMK õigus- ja hangete osakonna juhataja 24.05.2024 käskkirjaga nr 1-47.3021/3 „Hankeotsused avatud hankemenetlusega riigihankes „Maaparandussüsteemide projekteerimise 2024-2027 raamleping“ (viitenumber 274863)“ (edaspidi Käskkiri) tunnistas Hankija muuhulgas vastavaks ja edukaks REK Projekt OÜ pakkumuse.

3. 05.06.2024. a laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) AS-i Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsustele tunnistada REK Projekt OÜ (edaspidi ka Kolmas isik) pakkumus vastavaks ja edukaks.

4. Kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 195 lg-ga 2 ja § 196 lg-dega 1 ja 3 teatas vaidlustuskomisjon 12.06.2024. a kirjaga nr 12.2-10/106 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 17.06.2024. a ja neile vastamiseks 20.06.2024. a. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha Vaidlustaja ning menetluskulude nimekirja Vaidlustaja ja Hankija. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha ja menetluskulude nimekirja Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **AS-i Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi**, vaidlustuses ja 17.06.2024. a esitatud täiendavates seisukohtades põhjendatakse taotlusi alljärgnevalt.

5.1. Hankija otsused, milles Kolmanda isiku pakkumus tunnistati vastavaks ja edukaks, on õigusvastased, kuna Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, mistõttu Hankija pidi Kolmanda isiku pakkumuse RHS § 115 lg-te 1 ja 8 alusel tagasi lükkama.

5.2. Hankija jättis alapakkumise kontrolli RHS § 115 lg 1 alusel nõuetekohaselt läbi viimata. Konkurents määrab turutingimused, mistõttu võiks eelkõige võtta võrdluseks teiste pakkumuste hinnad Riigihankes. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus (9500 eurot käibemaksuta) on 57% madalam kui paremuselt järgmise pakkumuse maksumus (22 050 eurot käibemaksuta).

5.3. Hankedokumendi p-i 2.8 kohaselt sõlmitakse Riigihanke läbiviimise tulemusena kuni kümne majanduslikult soodsaima pakkumuse teinud pakkuja raamleping. Vaidlustaja pakkumus on pakkumuste nimekirjas jäänud üheteistkümnendale kohale. Juhul, kui Kolmanda isiku pakkumuse puhul on tegemist põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega, asuks Vaidlustaja pakkumus pakkumuste nimekirjas kümnendal kohal ja Vaidlustajaga tuleks sõlmida raamleping.

5.4. Riigihankes tuli esitada pakkumus näidistööle: „Suuremetsa metsakuivendus“ (edaspidi Näidistöö). Sellele tööle soovis Hankija pakkumusi juba aastal 2022 korraldatud riigihankes „Suuremetsa metsakuivenduse rekonstrueerimisprojekti koostamine“ (viitenumber 254058). Selles riigihankes esitas parima pakkumuse METS JA KESKKOND OÜ hinnaga 36 400 eurot, kuid pakkuja ei suutnud eelnimetud hinnaga tööde tegemise kohustust täita ja hankija taganes lepingust. Selles riigihankes esitas 2022. a pakkumuse ka REK Projekt OÜ, maksumusega 71 000 eurot. Vaidlustatud Riigihankes on Kolmanda isiku pakkumus 9 500 eurot, e 87% madalam. Nende riigihangete puhul on tehtavate tööde maht ja ulatus sarnane, kui mitte identne. Eluliselt ei ole usutav tööde tegemiseks vajalike kulutuste oluline vähenemine kahe aasta vältel, samuti see, et Kolmas isik esitas 2022. a pakkumuse kasumimarginaaliga 90% ja 2024. a loobus kasumist.

5.5. Hankijal pidi tekkima RHS § 115 lg 1 esimese lause alusel kahtlus, et Kolmanda isiku pakkumuse puhul on tegemist põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega. Riigihangete registrist ega Vaidlustajale kättesaadavatest dokumentidest näha, et Hankija oleks Kolmandalt isikult asjakohast vastavas vormis esitatud selgitust küsinud. Seega, on Hankija jätnud RHS § 115 lg-st 1 tulenevad kohustused täitmata ja alapakkumuse kontrolli läbi viimata. Hankija tegi ilmselge kaalutlusvea, mistõttu on tema otsused Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise kohta õigusvastased.

5.6. Kuigi Vaidlustaja on seisukohal, et Hankija jättis alapakkumise kontrolli RHS § 115 lg 1 alusel nõuetekohaselt läbi viimata, leiab Vaidlustaja, et Kolmanda isiku pakkumuse puhul on tegemist põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega, mis tuli Hankijal RHS § 115 lg 8 alusel tagasi lükata.

5.7. Seda, et pakkumus on tõsiseltvõetav ning puuduvad alused selle põhjendamatult madala maksumusega pakkumusena kõrvaldamiseks, tuleb tõendada pakkujal (vt Tallinna Ringkonnakohtu 11.08.2016 otsus asjas nr 3-16-787, p 16). Vaidlustajale teadaolevalt ei esitanud Kolmas isik enda pakkumuse maksumuse põhjendatuse tõendamiseks ühtegi piisavat põhjendust, selgitust ega tõendit.

5.8. Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega, millega ei ole võimalik osutada Riigihanke objektiks olevat teenust. Asjaomaste hindade puhul esineb pakkumuses toodud teenuse mittenõuetekohase täitmise risk, sh pakutud hindade juures ei ole võimalik katta isegi lepingu täitmiseks seotud otseseid kulusid.

5.9. Vastava töö tegemise kulu on kõige tagasihoidlikumatel hinnangutel vähemalt 48 päeva (8 tundi tööpäevade arvestuses):

Vajalike tööga seotud minimaalsed kulud on hinnanguliselt järgmised:

- 1) keskkonnamõjude eelhinnang - 3000 eurot;
- 2) tarkvara rent (Autocad civil 3d) 48 päeva - 326,4 eurot (aasta tasu ca 2500 eurot. See teeb 1 päeva hinnaks 6,8 eurot e $48 \times 6,8 = 326$ eurot);
- 3) GPS seadme VRS teenus 48 päeva - 125 eurot;
- 4) transport välitööde läbiviimiseks (või ööbimine objekti läheduses) - 200 eurot;
- 5) projekti trükkimine ja saatmiskulud - 20 eurot;
- 6) välitöödeks kasutatavad materjalid (piketi sildid jms) - 15 eurot;
- 7) tööjõukulud - 8678,40 eurot.

Kokku: 12 364,40 eurot + käibemaks.

5.10. Minimaalsete kulude arvestamisel on lähtutud projekti ajalisest mahust 48 päeva, arvestusega 8 tundi ühes päevas, ehk 384 tundi. Arvestades Statistikaameti kodulehel toodud ehitusinseneri keskmist kuupalka (bruto 2867 eurot) 2024. a I kvartalis. Lähtudes viidatud kuupalga alusel arvestatavast bruto tunnitasust 17 eurot ($2867/21/8$) ja sellel lisanduvast maksukulust (33%), on tunnitasu kuluks pakkujale 22,6 eurot, mis tähendab kogukulu töötasule 8678,40 eurot ($22,6 \text{ eurot} \times 384 \text{ tundi}$). Seega on Riigihankes nimetatud tööde minimaalne kogukulu vähemalt 12 364,40 eurot.

5.11. 17.06.2024. a esitas Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

5.11.1. Kolmas isik on vastuses vaidlustusele märkinud, et kasutab GNSS seadet „Spectra“, mis on ostetud põhivarana. Vastava seadme kasutamine eeldab ühtlasi seadme tootja tugiteenuse kasutamist, mille igakuine kulu on 100 eurot. Sellega Kolmas isik oma pakkumuses arvestanud ei ole. Ühtlasi viitab Kolmas isik ka Autocad Civil 3D tarkvara kohta, et see on tema poolt väidetavalt välja ostetud ja sellega jooksvaid kulusid ei kaasne. Autocad Civil 3D tarkvara ei ole võimalik välja osta. Seda tarkvara saab kasutada ainult rendilepingu (*subscription*) alusel igakuise tasu eest summas 199,50 eurot kuus.

5.11.2. Kolmas isik väidab, et Hankija (tellija) ei ole tema koostatud projektidele ekspertiise tellinud, kuna REK Projekti OÜ koostatud projektid on korrektsed.

Ka Vaidlustaja ja teiste pakkujate puhul esineb piisavalt projekte, millele Hankija (tellija) ei ole ekspertiise tellinud. See ei tähenda, et ekspertiisi korraldamise ajakuluga ei pea pakkumuse tegemisel arvestama. Pakkujat ei saa juba pakkumuse esitamise etapis olla veendunud, et ekspertiisi vaja ei lähe.

5.11.3. Arvestada tuleb vastava(näidis)töö eripäraga.

Maaparandussüsteemide rekonstrueerimisprojektidele on PTA (Põllumajandus- ja Toiduamet) väljastanud projekteerimistingimused, mis sisaldab ekspertiisi korraldamise kohustuse. Vaidlustajale teadaolevalt on kõikidele maaparanduse rekonstrueerimise projektidele alati ekspertiisi tellitud.

- 5.11.4. Ei ole eluliselt usutav, et kahe magistrikraadiga ja üle kümne aastase töökogemusega ehitusinsenerile makstakse tänapäevastes turutingimustes miinimumpalka. Arvestama peaks, et turu keskmine vastava ala kogemusega inseneri ühe kuu tasu on ca 3 000 eurot (bruto).
- 5.11.5. Kolmas isik väidab, et on oma töös niivõrd korrektne, et on täielikult välistatud projekteerimisvigade tekkimise oht.
Vaidlustaja palub vaidlustuskomisjonil nõuda Hankijalt ja Kolmandalt isikult välja andmed selle kohta, mitmes projektis, sh RMK poolt tellitud projektis, on REK Projekt OÜ osalenud ja mitme projekti puhul nendest on ekspertiisi tellitud. Samuti palub Vaidlustaja vaidlustuskomisjonil nõuda Hankijalt ja Kolmandalt isikult välja kõik seni REK Projekt OÜ tehtud projektidele vormistatud ekspertiisiaktid, mille põhjal saab hinnata, kas ja kui palju projekteerimisvigu, ebatäpsusi jms projektides on esinenud.
- 5.11.6. Praegusel ajal, kus kõikvõimalikud keskkonnakaitsealased küsimused mõjutavad projekteerijate tööd väga palju, ei saa pakkuja, sh Kolmas isik, olla kindel, et ka projektilahendus, mis on läbinud ekspertiisi, ei vaja rohkem parandusi või täiendusi.
- 5.11.7. Vaidlustaja on seisukohal, et vastava projekti koostamine 22 päevaga on võimatu. Vaidlustaja palub läbi viia ekspertiis tuvastamiseks, kas vaidlusaluse näidistöö koostamine ühe isiku poolt 22 päeva (176 töötundi) jooksul on võimalik.
- 5.11.8. Kolmas isik on oma vastuses muu hulgas märkinud, on oma pakkumuse koostamisel aluseks võtnud METS JA KESKKOND OÜ pakkumuse aastast 2020. Selle aja turutingimused ei ole võrreldavad 2024. aasta kulude ja turutingimustega. Kõikide toodete ja teenuste hinnad on selle ajaga oluliselt muutunud, mistõttu ei saa ka projekteerimistööde hinnapakumised olla võrreldavad. Ühtlasi tuleb arvestada, et METS JA KESKKOND OÜ sattus vastava pakkumuse (UndiPekre töö) täitmisega raskustesse. Seega tugineb REK Projekt OÜ oma pakkumuse maksumuse põhjendamisel omakorda juba põhjendamatult madala maksumustega pakkumustele, mida konkreetne pakkuja ei suutnud pakutud hinnaga täita.
- 5.11.9. Riigihanke eesmärgiks on, et ettevõtted pakuvad reaalselt turuhinda sõltumata sellest, kas töid tegelikult tellitaks või mitte. Nendest valib Hankija 10 reaalselt turuhinnale vastava soodsamat pakkumust eeldusel, et need 10 ettevõtet pakuvad ka edaspidi töid sarnases suurusjärgus hindadega. Kolmanda isiku selgitustest tuleneb, et Kolmas isik on oma pakkumuses lähtunud teoreetilisest käsitlest, mis ei oma seost reaalse eluga ega näita OÜ REK Projekt edasisi kavatsusi pakkuda tööde eest sarnases suurusjärgus hindu.
- 5.11.10. Riigihankes on 10 eduka pakkuja seas kolm pakkujat (OÜ Maatervendus, Nurkel Projekt OÜ ja OÜ Vesine), kus on ka ainult üks töötaja ja kelle büroo jms kulud on sarnased, nagu Kolmandal isikul. Ka nende pakkujate puhul on projekti koostamise kulud 2,5 kuni 3,3 korda kõrgemad kui Kolmandal isikul. Vaidlustaja palub vaidlustuskomisjonil pöörduda Riigihankes osalenud 3 pakkuja poole, kus on ka ainult üks töötaja ja uurida kas nende hinnangul on Näidistöö koostamine ühe isiku poolt 22 päeva (176 töötundi) jooksul ja 5 400 eurose kuluga võimalik.
- 5.11.11. Kolmanda isiku vastusest ei ole näha, et ta oleks oma pakkumuses arvestanud järgmiste projektiga seotud, sh ajakulu nõudvate toimingutega:
- 1) töökoosolekud Hankijaga – arvestades objekti paiknemist, siis Vaidlustaja arvates eeldatavasti toimuvad projekti koosolekud RMK Paikuse kontoris (lisandub sõidu- ja ajakulu ca 1 tööpäev);
 - 2) projekti muudatused, mis võivad tuleneda ekspertiisist, kooskõlastamisest, ehitusloa menetlusest, keskkonnakaitselistest piirangutest ja hiljem ka ehitustööde käigus. Ehitusettevõtted võivad ehitustööde käigus teha omapoolseid muudatusettepanekuid projektile, mis on reeglina vaja projekteerijaga kooskõlastada (täiendav ajakulu);
 - 3) pakkumus peab arvestama ka sellega, et projekteerija tööle kehtib kahe aastane garantii. Kui kahe aasta jooksul pärast ehitustööd avastatakse projekteerimisviga, siis peab projekteerija oma kuludega vea kõrvaldama (halvimal juhul kompenseerima tellijale tekkinud kahju);
 - 4) objekti vastuvõtmisel osalemine pärast ehitustööde lõpetamist – see on hea tava, mille puhul lisandub sõidu- ja ajakulu ca 1 tööpäev.

6. Hankija, **Riigimetsa Majandamise Keskus**, vaidleb vaidlustusele vastu (Hankija vastus esitati 11.06.2024, 17.06.2024 ja 20.06.2024 kirjadega) ning palub jätta selle rahuldamata alljärgnevatel põhjustel.

6.1. Vaidlustaja palub tunnistada kehtetuks Hankija otsused, millega Hankija tunnistas Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks ja edukaks. Vaidlustaja põhjendab vaidlustust esiteks väitega, et Hankija jättis Kolmanda isiku alapakkumuse kontrolli RHS § 115 lg 1 alusel nõuetekohaselt läbi viimata. See etteheide on alusetu. Kuna Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oli ainult 9 500 eurot, tekkis Hankijal kahtlus, et tegemist võib olla põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega ning Hankija asus teostama kontrolli vastavalt RHS §-ile 115.

6.2. Hankija pöördus Kolmanda isiku poole 10.04.2024. a selgitustaotlusega: *Olete esitanud pakkumuse maksumusega 9500,00 EUR. Hankija leiab, et käesoleva pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal. Lähtuvalt RHS § 115 lg 1 palume esitatud maksumuse osas selgitust.*

14.04.2024. a esitas Kolmas isik selgituse, mille kohaselt kokkuvõtlikult:

1) arvestas ta keskkonnamõju eelhinnangu maksumuse koostamisega summas maksimaalselt 3 500 eurot;

2) Näidisobjekti valmimise tähtaeg on 01.06.2025. a, mistõttu Näidisobjekti tegemiseks on piisavalt aega ja ületundide tegemist vajadust ei ole;

3) uurimistööde teostamiseks planeeriti kokku 4 päeva, läbisõit ca 2000 km ja kütusekulu summas 250 eurot (toodud ka asjaolud ja põhjendused, mis võeti uurimistööde teostamiseks arvesse);

4) uurimis- ja projekteerimistööde teostamiseks ehk projekti koostamiseks, parandamiseks jm tööde teostamiseks planeeriti kokku 22 päeva (toodud ka asjaolud ja põhjendused, mis võeti projekteerimistööde teostamiseks arvesse);

5) kooskõlastamise kulud summas 150 eurot, ettenägematud kulud summas 100 eurot ja kulud töötasule X eurot (toodud ka täpsustav info palgakulu kohta).

Selgitusele on lisatud ka andmed Kolmanda isiku makstud töötasude ja Kolmanda isiku põhivarade kohta. Kuna Kolmas isik on 30.05.2024. a Hankijat teavitanud, et töötasud ja põhivarad on ärisaladus, siis ei pea Hankija võimalikuks neid andmeid avaldada¹.

6.3. RHS § 115 lg 8 kohaselt hankija kontrollib selgitust ja hindab esitatud tõendeid, konsulteerides vajaduse korral pakkujaga. Kui hankija leiab endiselt, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, või kui pakkuja ei esita hankijale nõutud selgitust, lükkab hankija pakkumuse põhjendatud kirjaliku otsusega tagasi.

Kuna Hankija jaoks oli Kolmanda isiku 14.04.2024. a selgitus ebaselge, siis pidas Hankija vajalikuks Kolmanda isikuga konsulteerida, milleks pöördus Kolmanda isiku poole 07.05.2024. a selgitustaotlusega, milles selgitas ebaselguse põhjuseid ja palus eraldi välja tuua:

1) ringtee ristumiskoha uurimis-projekteerimistööde maksumuse vastavalt Transpordiameti tingimustele;

2) teede uurimis- ja projekteerimistööde maksumuse vastavalt õigusaktides määratletud tingimustele;

3) eesvoolude uurimis- ja projekteerimistööde maksumuse;

4) maaparandusehitiste reguleeriva võrgu uurimis- ja projekteerimistööde maksumuse;

5) projekti koostamise ja kooskõlastamise kulud.

Kolmas isik esitas 14.05.2024. a täiendava selgituse, milles esitas täiendavad põhjendused ja tõi välja eraldi maksumused vastavalt Hankija nõutule.

6.4. Pärast täiendava selgituse saamist ei pidanud Hankija enam Kolmanda isiku pakkumuse maksumust põhjendamatult madalaks. Seetõttu puudus Hankijal alus Kolmanda isiku pakkumuse tagasilükkamiseks RHS § 115 lg 8 alusel.

6.5. Vaidlustaja on välja toonud, et Kolmas isik tegi 2022. a tööle „Suuremetsa metsakuivendus“ pakkumuse maksumusega 71 000 eurot. Kolmas isik on 14.05.2024. a täiendavas selgituses selgitanud, et tollal oli tal töös piisavalt palju erinevaid projekte ning oli suur tõenäosus ja oht või risk, et töö ei saa tähtajaks valmis ja kindlasti eeldaks ületundide

¹ Vaidlustuskomisjon märgib, et kuna Kolmas isik avaldas töötasuga seotud andmed enda vastuses vaidlustusele, puudub vaidlustuses alljärgnevalt vajadus käsitleda neid andmeid ärisaladusena.

tegemist (sh õhtu- ja öötunnid ning nädalavahetusel tööde tegemine) ning käimas olevate töödega tekib suur oht tähtjaks mitte jõuda, mis omakorda tooks leppetrahve maksmist ja võib-olla ka muid probleeme. Pakkumus oli tehtud eesmärgiga vaadata minikonkursil osalevate ettevõtete ehk nõ konkurentide hinnapakkumistele ja võrrelda neid omavahel, mis aitaks tulevikus koostada teiste tööde kohta hinnapakkumisi.

Hankija arvates võib selgitust lugeda eluliselt usutavaks arvestades asjaolu, et Kolmanda isiku pakkumus oli minikonkursile viitenumber 254058 esitatud kuuest pakkumusest kõige kallim.

6.6. Vaidlustaja põhjendab vaidlustust väitega, et Kolmanda isiku pakkumus on RHS § 115 lg 8 alusel põhjendamatult madala maksumusega ning Kolmas isik pole esitanud pakkumuse maksumuse tõendamiseks ühtegi piisavat põhjendust ega tõendit. Need etteheited on alusetud:

1) Hankija konsulteeris Kolmanda isikuga täiendavalt, misjärel Hankija ei pidanud enam Kolmanda isiku pakkumuse maksumust põhjendamatult madalaks;

2) Vaidlustaja on välja toonud, et töö tegemise kulu on tema hinnangul kokku 48 päeva. Kolmanda isiku väitel on vastav ajakulu 22 päeva, seejuures on Kolmas isik esitanud 14.04.2024. a selgituses ka detailse ajakulu ja põhjendused üksikute etappide kaupa. Isegi kui tööde tegemisele kulub 48 päeva (nagu väidab Vaidlustaja), on Kolmandal isikul võimalik hankeleping nõuetekohaselt täita;

3) Vaidlustaja on välja toonud, et keskkonnamõju eelhinnangu maksumus on 3 000 eurot. Kolmanda isiku 14.04.2024. a selgituse kohaselt on ta arvestanud vastava kuluga maksimaalses summas 3 500 eurot, st isegi suuremas summas kui Vaidlustaja;

4) Vaidlustaja on välja toonud tarkvara rendi kulu 48 päeva eest 326,40 eurot, GPS seadme VRS teenuse 48 päeva eest 125 eurot, transpordi (või ööbimise kulu) 200 eurot, projekti trükkimise ja saatmiskulud 20 eurot ja välitöödeks kasutatavad materjalid 15 eurot. Hankija märgib, et tegemist on väikeste summadega ja Kolmas isik on nendega arvestanud. Kolmas isik on 14.04.2024. a selgituses välja toonud selle, millised litsentseeritud tarkvarad ja seadmed on tema kasutuses. Kolmas isik on samuti arvestanud transpordikuluga 250 eurot ja märkinud, et kui otsustatakse ööbida, siis summa jääb samaks (majutus kaheks ööks ühele inimesele 150 eurot + kütusekulu 100 eurot);

5) Vaidlustaja hinnangul on tööjõukulud 8 678,40 eurot. Ilmselt on Vaidlustaja arvestanud 48 päeva tööjõukuludega, kuid Kolmas isik on 14.04.2024. a selgitusest tulenevalt arvestanud 22 päeva ehk ühe kuu tööjõukuludega.

6.7. 17.06.2024. a esitas Hankija täiendavad seisukohad.

6.7.1. Kolmas isik on oma 10.06.2024. a vastuses avaldanud muuhulgas järgmised asjaolud:

1) A.G. on Kolmanda isiku ainuke töötaja, vastutav spetsialist, projekteerija ja uurimistööde teostaja;

2) Kolmanda isiku näidisobjekti projekti koostamise (sh uurimistööde aruanne, keskkonnamõju eelhinnang, palgafond jm) rahakulu on 5 400 eurot;

3) Kolmanda isiku näidisobjekti teostamisest saadav puhaskasum on 4 100 eurot;

4) kõik näidisobjekti maaparandusprojekti ja riigiteelt ristumiskoha projektiga seotud tööd teostab ainult üks inimene (A.G.), mingeid töid teistelt ettevõtjatelt ei tellita (v.a keskkonnamõju eelhinnang);

5) Kolmas isik on 14.04.2024. a ja 14.05.2024. a selgitustes märkinud, et A.G. kuupalk on 820 eurot (neto) ja Kolmanda isiku palgafond sel juhul on 1 400 eurot. Kuna Kolmas isik on vastuses nimetatud asjaolud avaldanud, siis ei saa enam tegemist olla Kolmanda isiku ärisaladusega ning Hankija saab oma täiendavas selgituses neile asjaoludele tugineda.

6.7.2. Vaidlustaja on Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kahtluse alla seadmisel tuginenud peamiselt kahele väitele:

1) tööde teostamiseks kulub kokku 48 päeva ehk 384 tundi;

2) tööjõukulud on 8 678,40 eurot. Seejuures on Vaidlustaja tuginenud Statistikaameti poolt avaldatud ehitusinseneri keskmisele kuupalgale 2 867 eurot, millest on tuletanud tunnitasu 17 eurot ja koos sellele lisanduva maksukuluga 22,60 eurot.

6.7.2.1. RHS-ist ega ühestki muust õigusaktist ei tulene Kolmandale isikule kohustust maksta oma ainsale töötajale A.G.-le ehitusinseneri keskmist palka. Äriregistrist nähtuvalt on A.G. ühtlasi Kolmanda isiku ainus juhatuse liige ja ainuosanik. Kolmas isik maksab A.G.-le kuupalka 820 eurot neto. Vabariigi Valitsuse 08.12.2023 määruse nr 113 §-ga 1 on kehtestatud alates 1. jaanuarist 2024. a kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 820 eurot (bruto). Seega ületab Kolmanda isiku poolt oma ainsale töötajale makstav töötasu kehtestatud

alamäära (alamäär on 820 eurot bruto, kuid Kolmas isik maksab 820 eurot neto);

6.7.2.2. Kuna Kolmanda isiku palgafond on 1 400 eurot kuus (820 euro suuruse netopalgapuhul kujuneb palgafondiks ligikaudu selline summa arvestades tulumaksu, töötuskindlustuse makseid ja sotsiaalmaksu), siis tunni arvestuses oleks Kolmanda isiku palgakulu $1\,400 : 21$ päeva : 8 tundi = 8,33 eurot. Isegi kui nõustuda Vaidlustajaga selles, et tööde teostamiseks kulub kokku 48 päeva ehk 384 tundi, oleks Kolmanda isiku palgakulu $8,33 \times 384 = 3\,200$ eurot. Isegi kui Kolmanda isiku palgakulu oleks 3 200 eurot, siis ei ole pakkumus põhjendamatult madala maksumusega. Kolmas isik suudaks tööd teostada pakutud 9 500 eurot eest ja teeniks isegi sellisel juhul kasumit. Kuna Kolmas isik on pakkumuse tegemisel arvestanud palgakuluga 1 400 eurot ja kasumiga 4 100 eurot (nagu Kolmas isik on juba varasemalt pakkumuse maksumuse kontrolli teostamise käigus Hankijale selgitanud), siis palgakulu 3 200 euro puhul väheneks kasum $3\,200 - 1\,400 = 1\,800$ euro võrra. Seega jääks Kolmandale isikule kasumit $4\,100 - 1\,800 = 2\,300$ eurot.

6.7.2.3. Kõik ülejäänud Vaidlustaja välja toodud tööde teostamisega kaasnevad kulud (v.a keskkonnamõju eelhinnangu tellimise kulu) on niivõrd väikesed, et nende üle vaidlemisel puudub mõte – järeldust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta need ei muudaks. Kolmas isik on muude kuludega arvestanud ja isegi kui mõnega neist ei oleks Kolmas isik arvestanud, siis saaks ta mõnekümne euro suuruse kulu katta ettenägematute kulude (milleks Kolmas isik arvestas 100 eurot) või kasumi arvelt. Keskkonnamõju eelhinnangu puhul on Kolmas isik arvestanud isegi suurema kuluga kui Vaidlustaja.

6.7.4. Vaidlustaja väited ei anna alust asuda seisukohale, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oleks põhjendamatult madal. Vaidlustus põhineb loogikal, mille kohaselt peaks Kolmas isik maksma oma ainsale töötajale (kes on samas ka Kolmanda isiku ainus juhatuse liige ja ainuosanik) Statistikaameti avaldatud ehitusinseneri keskmisele töötasule vastavat tasu. Sellist kohustust kusagilt ei tulene ja Hankijal ei ole RHS-ist tulenevalt võimalik selles osas Kolmandale isikule midagi ette heita. See ei ole RHS-i kohaselt alus Kolmanda isiku pakkumuse tagasilükkamiseks, Kolmanda isiku kvalifitseerimata jätmiseks ega hankemenetlusest kõrvaldamiseks.

6.8. 20.06.2024. a esitas Hankija täiendavad seisukohad Vaidlustaja 17.06.2024 menetlusedokumendis toodud väidete ja taotluste kohta.

6.8.1. Vaidlustaja esitas tõendamata väite, et GNSS seadme „Spectra“ kasutamine eeldab tugiteenuse kasutamist, mille igakuine kulu on 100 eurot. Isegi kui selle seadme kasutamine eeldab tugiteenuse kasutamist, siis on selle igakuine väidetav kulu (100 eurot) niivõrd väike, et see ei muuda Hankija järeldust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse osas. Kolmandal isikul on võimalik vastav kulu katta kasumi arvelt ka juhul, kui tööde ajakuluks on Vaidlustaja väidetud 48 päeva ehk kaks kuud.

6.8.2. Vaidlustaja väidab, et Autocad Civil 3D tarkvara pole võimalik välja osta, seda saab kasutada ainult rendilepingu alusel igakuise tasu eest 199,50 eurot. Vaidlustaja ei ole seda väidet tõendanud. Isegi kui tarkvara kasutamine on võimalik üksnes rendilepingu alusel, siis on selle igakuine väidetav kulu 199,50 eurot niivõrd väike summa, et ei muuda Hankija järeldust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse osas. Kolmandal isikul on võimalik vastav kulu katta kasumi arvelt ka juhul, kui tööde ajakuluks on Vaidlustaja väidetud 48 päeva ehk kaks kuud.

6.8.3. Vaidlustaja väidab, et talle teadaolevalt on kõikidele maaparanduse rekonstrueerimise projektidele ekspertiis tellitud ja Kolmas isik ei saa jätta pakkumuse esitamisel ekspertiisi kuluga arvestamata.

Raamlepingu projekti p-i 7.4 kohaselt on ekspertiisi tegemine Hankija otsustada ja ekspertiis toimub Hankija kulul. Üksnes juhul, kui ekspertiis tuvastab projekteerimisvea, peab töövõtja kandma ekspertiisi kulud. Kui töö tehakse algusest peale kõiki tingimusi ja juhiseid arvestades, siis ei teki töövõtjal täiendavat aja- ega ressursikulu. Kuna ebamõistlik oleks eeldada, et töövõtja teeb projekteerimisvea, ei pidanud Kolmas isik ekspertiisi kuludega pakkumuse maksumuse esitamisel arvestama. Vaidlustaja vastupidine seisukoht ei ole põhjendatud ega arvesta Raamlepingu projekti p-ist 7.4 tulenevaga. Lisaks ei ole Vaidlustaja ära toonud seda, kui suure kuluga oleks Kolmas isik pidanud Vaidlustaja arvates arvestama.

6.8.4. Vaidlustaja esitas vaidlustuskomisjonile taotluse nõuda Hankijalt ja Kolmandalt isikult välja andmed selle kohta mitmes Hankija tellitud projektis on Kolmas isik osalenud ja mitme projekti puhul nendest on ekspertiis tellitud. Kuna ekspertiis tehakse Hankija kulul ja Kolmas isik ei pidanud arvestama pakkumuse tegemisel ekspertiisikuludega, on taotlus asjakohatu.

6.8.5. Vaidlustaja märgib, et pakkuja ei saa olla kindel, et projektilahendus, mis on läbinud ekspertiisi, ei vaja rohkem parandusi või täiendusi. Hankija arvates oleks pakkumuse esitamisel ebamõistlik eeldada, et pakkuja teeb hankelepington täites nii suure projekteerimisvea, mille parandamiseks kuluv aeg oleks selline, mis muudaks pakkumuse maksumuse põhjendamatult madalaks. Vaidlustaja pole ära toonud seda, kui suure kuluga oleks Kolmas isik pidanud siinkohal arvestama.

6.8.6. Vaidlustaja palub vaidlustuskomisjonil kaasata vaidluse läbivaatamisele eksperte, kes viiksid läbi ekspertiisi tuvastamaks, kas Näidistöö koostamine ühe isiku poolt 22 päeva (176 töötundi) jooksul on võimalik või mitte. Hankija on juba selgitanud, et isegi kui nõustuda Vaidlustajaga selles, et tööde teostamiseks kulub kokku 48 päeva ehk 384 tundi, siis suudaks Kolmas isik tööd teostada pakutud 9 500 eurot eest ja teeniks isegi sellisel juhul kasumit. Seega taotlus on asjakohatu.

6.8.7. Vaidlustaja märgib, et kümne eduka pakkuja seas oli 3 pakkujat, kus on ka ainult üks töötaja ja nende pakkujate puhul on projekti koostamise kulud 2,3 kuni 3,3 korda kõrgemad. Vaidlustaja palub pöörduda vaidlustuskomisjonil nende kui vastava ala asjatundjate poole uurimaks, kas Näidistöö koostamine ühe isiku poolt 22 päeva (176 töötundi) jooksul ja 5 400 eurose kuluga on võimalik või mitte. Hankija arvates ei ole käesoleva vaidluse lahendamise seisukohalt oluline, kuidas kalkuleerisid teised pakkujad oma pakkumuste maksumusi.

6.8.8. Vaidlustaja arvates toimuvad projekti koosolekud eeldatavasti RMK Paikuse kontoris, millega seoses lisandub sõidu- ja ajakulu ca 1 tööpäev.

Kolmanda isiku 14.04.2024. a selgitusest tulenevalt on Kolmas isik projekti töökoosoleku läbiviimiseks ning sellest tulenevalt vajalikke muudatuste sisseviimiseks planeerinud 2 päeva. Seega on Kolmas isik töökoosolekuga pakkumuse esitamisel arvestanud. Töökoosolek ei pea toimuma Paikuse kontoris, kuna Hankija kasutab koosolekute läbiviimiseks ka virtuaalseid võimalusi. Isegi kui Kolmas isik peaks töökoosolekule Paikusele kohale sõitma, siis sõidukulude puhul on tegemist niivõrd väikese summaga, mis ei muuda Hankija järeldust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse osas.

6.8.9. Vaidlustaja märgib, et pakkumus peab arvestama ka sellega, et projekteerija tööle kehtib 2-aastane garantii, mille jooksul peab projekteerija oma kuludega vea kõrvaldama. Hankija arvates oleks pakkuja poolt pakkumuse esitamisel ebamõistlik eeldada, et pakkuja teeb hankelepington täites nii suure projekteerimisvea, mille parandamiseks garantiiajal kuluv aeg oleks selline, mis muudaks pakkumuse maksumuse põhjendamatult madalaks. Vaidlustaja pole ära toonud seda, kui suure kuluga oleks Kolmas isik pidanud Vaidlustaja arvates arvestama.

7. Kolmas isik, **REK Projekt OÜ**, vaidleb vaidlustusele vastu (Kolmanda isiku vastus esitati 10.06.2024. a kirjaga) ning palub jätta vaidlustus rahuldamata järgmistel põhjustel.

7.1. Hankija küsis 10.04.2024. a Kolmandalt isikult selgitust pakkumuse maksumuse kohta. Kolmas isik andis selgituse 14.04.2024. a. Hankija 07.05.2024. a täiendavatele küsimustele vastas Kolmas isik 14.05.2024. a. Vastused esitati tähtaegselt ning kõrvaldasid Hankija kahtluse, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal.

7.2. Näidistööga analoogselt tööle „Suuremetsa metsakuivenduse rekonstrueerimisprojekti koostamine“ (viitenumber 254058) 30.08.2022. a esitatud REK Projekt OÜ pakkumus, maksumusega 71 000 eurot, oli ebamõistlikult kallis kahel põhjusel:

1) seisuga 30.08.2022. a oli REK Projekt OÜ-l töös palju erinevaid projekte (kokku 9) ning oli suur risk, et töö ei saa tähtajaks (01.09.2023. a) valmis ja kindlasti eeldaks ületundide tegemist (sh õhtu- ja öötunnid ning nädalavahetusel tööde tegemine) ning käimas olevate töödega tekib suur oht tähtajaks mitte jõuda, mis omakorda tooks leppetrahve maksmist ja võib-olla ka muid probleeme;

2) pakkumus esitati eesmärgiga vaadata minikonkursil osalevate ettevõtete e konkurentide hinnapakumistele ja võrrelda neid omavahel, mis aitaks tulevikus koostada

teiste tööde kohta hinnapakkumisi. Sellise eesmärgiga teevad hinnapakkumisi ka teised ettevõtjad. Juhul kui kõrge hinnaga pakkumus tunnistatakse edukaks, siis võetud risk ja ületundide tegemine on õigustatud.

7.3. Käskkirja p-is 1 on välja toodud: *hankija täiendavalt kogutud andmete alusel kontrollinud hankemenetlusest kõrvaldamise aluste (sh ka selliste hankemenetlusest kõrvaldamise aluste, mille osas teostatud kontrolli kohta ei ole riigihangete registris või mujal leiduvate kontrolli võimaldavate töövahendite puudumise või puudulikkuse tõttu salvestust) esinemist või puudumist.*

7.4. Näidisobjekti projekti (sh uurimistööde aruande) koostamiseks töö tegemise kulud (sh ajakulu) on Kolmanda isiku poolt väga selgelt ja põhjalikult lahti kirjutatud 14.04.2024. a ja 14.05.2024. a selgitustes, kus on välja toodud iga tegevuse ajakulu ja nõ rahaline kulu (sh palgakulu). Võttes aluseks mõlemad selgitused, uurimis- ja projekteerimistööde teostamiseks e projekti koostamiseks, parandamiseks jm tööde teostamiseks planeeriti kokku 22 päeva ning eeldades, et kogu tööprotsess toimub ainult tööpäeviti, on tegemist täpselt ühe kuuga. Näidisobjekti projekti koostamiseks (sh uurimistööde aruanne, keskkonnamõju eelhindang, palgafond jm) nõ rahakulu võrdub 5400 eurot.

7.5. Kolmanda isiku Näidisobjekti kogu uurimis- ja projekteerimistöö teostamisest saadav puhaskasum summas 4100 eurot (43% pakkumuses esitatud hinnast) ühe kuu eest on täiesti adekvaatne. Kõik Näidisobjekti maaparandusprojekti ja riigiteelt ristumiskoha projektiga seotud tööd teostab Kolmanda isiku ainus töötaja (A.G.) ning hinnapakkumus koostati tuginedes sellele, kui palju kulub töötaja konkreetse töö teostamiseks ning kuludele, mis tekivad selle töö teostamisel. Näidisobjekti uurimis- ja projekteerimistööde teostamiseks ei kavatsenud pakkuja tellida mingisugust tööd teiste ettevõtetelt või isikutelt (v.a keskkonnamõju eelhindang). Ettevõtja tegutseb kodukontoris ja kulud, mis on seotud näiteks äripindade üürimisega, puuduvad.

7.6. REK Projekt OÜ areneb ja optimeerib tööprotsesse, kasutades kaasaegseid mõõdistusseadmeid (nt mehitamata õhusõiduk ehk droon DJI Mavic 3 Enterprise, GNSS seade Spectra SP85 jm), projekteerimistarkvarasid (nt Autodesk AutoCad Civil 3D, Autodesk Recap, AutoTURN (Transoft Solutions Inc.), Agisoft Metashape Pro, MapInfo Pro, QGIS jm) ja seadmeid (nt tööjaam, printer jm), mis on REK Projekt OÜ omanduses ning mõned on määratud ka põhivaradena. Tänu sellele on töötaja kulu kordades väiksem. Samuti on minimeeritud projekteerimisvea tekkimise oht, mis omakorda tähendab korrektselt koostatud (sh tabelid ja tööjoonised jm) ja vormistatud projekti, mis omakorda tähendab väga väikest ajakulu ka ekspertiisiga seotud paranduste tegemiseks. Seisuga 14.04.2024. a on 20-st projektist enamus tellijale üle antud (ekspertiisi läbi viimata) ennetähtaegselt. Mõnede projektide kohta tellija (RMK) ei ole tellinud ka ekspertiisi läbiviimist, kuna teab, et REK Projekt OÜ poolt koostatud projektid on korrektsed (nt minikonkursid viitenumbritega 238066, 260391, 258783, 263426).

7.7. Kolmas isik pole kogu tegutsemise aja jooksul (alates aastast 2019) kordagi maksnud tellijale (RMK) leppetrahve tähtaja üleandmise eest. REK Projekt OÜ-l on Maaparandussüsteemide projekteerimise 2020-2024 RL nr 219969 raames kõige suurem lepingute kogumaksumus (üle 400 000 eurot ainukese töötajaga). Kolmanda isiku tööprotsess on hästi läbimõeldud ja automatiseeritud (optimeeritud), kulutades selleks minimaalset ajakulu. See, et mingis ettevõttes kulub konkreetse töö (lõpuks ka kogu projekti) teostamiseks palju tööaega (ja sellest tulenevalt on suurem ka rahaline kulu) ei tähenda, et see ajakulu tuleb võtta teiste pakkujate pakkumuste hindamisel aluseks ja seda ajakulu ei saa vähendada.

7.8. Hinnapakkumise koostamisel ei tuginenud Kolmas isik Statistikaameti ehitusinseneri keskmise kuupalgale. Kolmanda isiku ainsa töötaja A.G. kuupalk on 820 eurot ja REK Projekt OÜ palgafond on umbes 1400 eurot. Kuna Näidisobjekti uurimis- ja projekteerimistööde teostamiseks planeeriti kokku 22 tööpäeva (mis on täpselt üks kuu), siis saab töötaja palka (töötasu) ühe kuu eest 820 eurot (neto).

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

Vaidlustaja taotlused

8. 17.06.2024. a menetluskohas on Vaidlustaja esitanud vaidlustuskomisjonile muuhulgas taotlused:

1) nõuda Hankijalt ja Kolmandalt isikult välja andmed selle kohta, mitmes Hankija tellitud projektis on Kolmas isik osalenud ja mitme projekti puhul nendest on tellitud ekspertiis;

2) pöörduda Riigihankes osalenud 3 pakkuja poole, kus on ainult üks töötaja ja uurida kas nende hinnangul on Näidistöö koostamine ühe isiku poolt 22 päeva (176 töötundi) jooksul ja 5 400 eurose kuluga võimalik;

3) kaasata RHS § 195 lg 8 alusel vaidlustuse läbivaatamisele ekspert, kes viiks läbi ekspertiisi tuvastamiseks, kas vaidlusaluse näidistöö koostamine ühe isiku poolt 22 päeva (176 töötundi) jooksul on võimalik.

Vaidlustuskomisjon jätab Vaidlustaja taotlused rahuldamata, kuna käesoleva vaidluse lahendamiseks ei ole vajalik taotlustes soovitud täiendava teabe saamine või asjatundjate või ekspertide kaasamine.

9. Vaidlustaja taotleb Hankija otsuste kehtetuks tunnistamist, millega Kolmanda isiku pakkumus tunnistati vastavaks ja edukaks.

Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsus

10. Vaidlustaja ei ole esitanud ühtegi põhjendust, millest tulenevalt saaks seada kahtluse alla Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse õiguspärasuse.

10.1. Vaidlustaja hinnangul on Kolmanda isiku pakkumus põhjendamatult madala maksumusega ja Hankija oleks pidanud selle tagasi lükkama.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse kehtetuks tunnistamist eeltoodud põhjendusel nõuda ei saa. RHS § 115 lg 8 sisaldab iseseisvat pakkumuse tagasilükkamise alust, st pakkumuse maksumus võib olla põhjendamatult madal ka juhul, kui pakkumus vastab riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele. Kohtute ja vaidlustuskomisjoni pikaajalise praktika kohaselt on Hankija tegevus või tegevusetus RHS §-i 115 kohaldamisel hankemenetlustes vaidlustatav pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse kaudu, kuna hiljemalt selleks ajaks on pakkujatele selge, et hankija ei lükka tagasi pakkumust, mille maksumus on vaidlustaja arvates põhjendamatult madal, ja soovib sõlmida hankelepingu (vt ka Euroopa Üldkohtu 11.05.2010 otsuse p 71 kohtuasjas T-121/08).

10.2. Vaidlustaja ei ole vaidlustuses väitnud, rääkimata tõendamisest, et Kolmanda isiku pakkumus ei vastaks mõnele RHAD-i vastavustingimusele, millisel juhul tuleks pakkumus tagasi lükata RHS § 114 lg 2 esimese lause alusel.

10.3. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et vaidlustuses puuduvad põhjendused, mis seaksid kahtluse alla RHS § 114 lg 1 alusel tehtud Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse õiguspärasuse, mistõttu puuduvad alused Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse kehtetuks tunnistamiseks.

Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsus

11. Vaidlustaja hinnangul on Kolmanda isiku pakkumus põhjendamatult madala maksumusega ning Hankija ei ole teostanud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli või kui on selle teostanud, siis pole seda teostanud piisavalt hoolikalt, tehes kaalutusvea järelduses, et Kolmanda isiku pakkumuse madal maksumus on põhjendatud.

12. Pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse hindamisel peab hankijal esmalt tekkima põhjendatud kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus nr 3-19-1825/50, p 14). Seejärel tuleb hankijal anda pakkuja võimalus selgitada ja tõendada, kuidas pakkumuse maksumus kujunes (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus nr 3-3-1-50-15, p 21). Põhjendamatult madala maksumuse

kindlakstegemine on keerukas majanduslik otsus, mille üle kohtulik kontroll on üldjuhul piiratud (samas, p 23).

13. Vaidlust ei saa olla selles, et kuigi see võis olla Vaidlustajale vaidlustuse esitamisel teadmata, tekkis Hankijal hankemenetluses kahtlus, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus (9500 eurot) on põhjendamatult madal ning Hankija andis Kolmandale isikule võimaluse oma pakkumuse maksumuse põhjendatust selgitada ja tõendada. Seega Hankija teostas Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse suhtes RHS §-i 115 ja Hankedokumendi p-i 3.14 kohase kontrollimenetlus, mistõttu langeb ära Vaidlustaja esimene etteheide, et Hankija jättis Kolmanda isiku pakkumuse suhtes RHS § 115 lg-st 1 tulenevad kohustused täitmata ja alapakkumuse kontrolli läbi viimata.

Kuna Vaidlustaja väidab, et juhul, kui Hankija nõutava kontrolli siiski läbi viis, tegi ta ilmse kaalutusvea, kuna Hankija oleks olnud kohustatud Kolmanda isiku pakkumuse RHS § 115 lg 8 alusel tagasi lükkama, kontrollib vaidlustuskomisjon alljärgnevalt, kas Hankija järeldus, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal, on põhjendatud ning kooskõlas faktiliste asjaoludega.

14. 10.04.2024. a pöördus Hankija RHS § 115 lg 1 alusel riigihangete registri kaudu Kolmanda isiku poole paludes tal selgitada oma pakkumuse maksumust. 14.04.2024. a esitas Kolmas isik nõutud vastuse².

07.05.2024. a pöördus Hankija Kolmanda isiku poole täiendavate selgituste saamiseks pakkumuse maksumuse kohta, millele Kolmas isik vastas 14.05.2024. a³.

Vaidlustuskomisjoni hinnangul on Kolmanda isiku 14.04.2024. a ja 14.05.2024. a selgitused väga asjakohased, tavapärasest põhjalikumad ning käsitlevad üksikasjalikult Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kujunemist. Vaidlustuskomisjon leiab, et Kolmanda isiku 14.04.2024. a ja 14.05.2024. a selgituste alusel oli Hankijal võimalik sisuliselt kontrollida Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatust ning jõuda järeldusele, et pakutud maksumusega on võimalik hankelepingut nõuetekohaselt täita.

15. Alljärgnevalt käsitleb vaidlustuskomisjon põhilisi argumente, millest lähtuvalt Vaidlustaja leiab, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal.

15.1. Vaidlustaja leiab, et Näidistööga analoogses riigihankes „Suuremetsa metsakuivenduse rekonstrueerimisprojekti koostamine“ (viitenumber 254058), mille raames tehtavate tööde maht ja ulatus on sarnane, esitas Kolmas isik (REK Projekt OÜ) aastal 2022 pakkumuse maksumusega 71 000 eurot. Vaidlustaja hinnangul on ebatõenäoline, et Kolmas isik saaks kahe aasta möödumisel teha sisuliselt samale objektile 87% madalama maksumusega kasumliku pakkumuse (9 500 eurot).

Kolmas isik põhjendab oma 14.05.2024. a selgituses Hankijale ja vastuses vaidlustusele riigihankes „Suuremetsa metsakuivenduse rekonstrueerimisprojekti koostamine“ (viitenumber 254058) 2022. a pakutud hinda (71 000 eurot) sellega, et:

1) pakkumuse esitamisel, seisuga 30.08.2022. a, oli REK Projekt OÜ-l töös 9 erinevat projekti ning oli suur risk, et töö ei saa tähtajaks valmis, kindlasti oleks olnud vajalik ületundide tegemine ning oleks olnud risk mitte valmis jõuda töös olevate projektidega, mis toonuks kaasa leppetrahvid ja muid probleeme;

2) REK Projekt OÜ esitas pakkumuse eesmärgiga vaadata minikonkursil osalevate ettevõtjate hinnapakumisi, et saada teavet tulevikus enda pakkumuste hinna kujundamisel. Juhul kui kõrge hinnaga pakkumus oleks tunnistanud edukaks, oleks REK Projekt OÜ võetud risk ja ületundide tegemine olnud õigustatud.

5.1.1. Vaidlustuskomisjon möönab, et Kolmanda isiku selgitus võib loogiliselt põhjendada tema poolt riigihankes „Suuremetsa metsakuivenduse rekonstrueerimisprojekti koostamine“ (viitenumber 254058) pakutud hinda (mis oli selles riigihankes esitatud 6 pakkumuse hulgas kõige kõrgem). Siiski märgib vaidlustuskomisjon, et see, millise maksumusega pakkumuse on pakkuja varasemas sarnases riigihankes esitanud, ei saa olla argumendiks selle kohta, et mõnes teises, olgugi sarnase esemega riigihankes, on pakkuja maksumus põhjendamatult madal.

² Sõnumi ID 838617.

³ Sõnumi ID 847936.

5.1.2. Konkreetsetes riigihankes esitatava pakkumuse hinnastamise õigus on pakkujal ning üksnes tema otsustada on, milliseid asjaolusid ta hinna kujundamisel arvesse võtab või arvestamata jätab, lähtudes oma ärihuvidest, strateegiast jms. RHS § 115 ei seo põhjendamatult madala maksumuse tuvastamist varasemates riigihangetes esitatud pakkumuste maksumusega. Seega ei saa asjaolust, et pakkuja on mõnes varasemas riigihankes pakkunud oluliselt kõrgemat hinda, teha järeldust, et teises riigihankes pakutud madalam hind oleks põhjendamatult madal. Puuduvad igasugused põhjendused, miks peaks arvama, et Kolmanda isiku poolt riigihankes „Suuremetsa metsakuivenduse rekonstrueerimisprojekti koostamine“ (viitenumber 254058) pakutud hind oli „õige“ ning sellest tulenevalt tegema järelduse, et vaidlusaluses Riigihankes pakutud hind on „ebaõige“ e põhjendamatult madal.

15.2. Vaidlustaja väitel kinnitab seda, et Kolmanda isiku pakkumus Riigihankes on põhjendamatult madala maksumusega asjaolu, et riigihankes „Suuremetsa metsakuivenduse rekonstrueerimisprojekti koostamine“ (viitenumber 254058) edukaks tunnistatud pakkumuse esitanud ettevõtja (METS JA KESKKOND OÜ) ei suutnud pakutud maksumusega (36 400 eurot) töid teostada, mistõttu Hankija taganes lepingust.

Vaidlustuskomisjon sellega ei nõustu. Isegi, kui on õige Vaidlustaja väide, et Hankija poolt lepingust taganemine oli tingitud tööde teostamise võimekuse puudumisest pakkumuse madala maksumuse tõttu, ei saa asjaolu, et teine ettevõtja ei suutnud teises riigihankes pakutud maksumusega töid teha, tõendada väidet, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus Riigihankes on põhjendamatult madal ning Kolmas isik ei suuda enda poolt pakutud maksumusega töid teha.

15.3. Vaidlustaja on esitanud omapoolsed arvestused (vt käesoleva otsuse p 5.9), mille kohaselt saaks Riigihankes esitatud pakkumuse maksumus olla minimaalselt 12 364,40 eurot (käibemaksuta). Vaidlustaja arvestuste kohaselt moodustab kaugelt kõige suurema osa kulust tööjõukulu (koos maksudega 8678,40 eurot), mille puhul Vaidlustaja lähtub Statistikaameti kodulehel toodud ehitusinseneri keskmisest kuupalgast (bruto 2867 eurot) 2024. a I kvartalis ja projekti ajalisest mahust 48 päeva, arvestusega 8 tundi ühes päevas, ehk 384 tundi (vt käesoleva otsuse p 5.10). Lähtudes viidatud kuupalga alusel arvestatavast bruto tunnitast 17 eurot ja sellele lisanduvast maksukulust (33%) peaks pakkuja, sh Kolmanda isiku, tunnitasu kuluks olema Vaidlustaja arvutuse kohaselt 22,6 eurot.

14.04.2024. a vastuses Hankijale ja vastuses vaidlustusele selgitas Kolmas isik, et REK Projekt OÜ on mikroettevõtte, kus on ainult üks töötaja (A.G.), kes on samaaegselt juhatuse liige, vastutav spetsialist, projekteerija ja uuringute teostaja ning kelle töötasu võrdub töötasu alammääraga, e on 820 eurot⁴. REK Projekt OÜ ühe kuu palgafond on 1393,73 eurot⁵ e ümmardatult 1400 eurot. Kolmanda isiku hinnangul, mida on põhjendatud 14.04.2024. a vastuses Hankijale, on tööde tegemiseks vaja 22 päeva (sh 2 päeva varuks) e koos puhkepäevadega üks kalendrikuu.

15.3.1. Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et Kolmandal isikul pole keelatud maksta oma ainsale töötajale töötasu, mis on väiksem kui ehitusinseneri keskmine kuupalk, kuid ületab kehtivat kuutasu alammäära. Vaidlustaja ega Hankija ei saa Kolmandale isikule ette kirjutada, kui suurt palka ta oma töötajale maksuma peab, eriti olukorras, kus Kolmanda isiku ainsaks töötajaks on isik, kes on samaaegselt ka äriühingu omanik ja juhatuse liige. Lähtudes Kolmanda isiku kalendrikuu palgafondi suurusest (ca 1400 eurot) ning arvestades, et Kolmas isik on planeerinud tööde kestvuseks kokku 22 päeva e 176 tundi oleks Kolmanda isiku palgakulu tema poolt tööks planeeritud ajaks ca 1400 eurot.

Tunni arvestuses oleks Kolmanda isiku palgakulu ca 8 eurot ($1400/176 = 7,954$), mis on märgatavalt väiksem Vaidlustaja välja toodud tunnitasu kulust - 22,6 eurot.

15.3.2. Isegi juhul, kui lähtuda Vaidlustaja seisukohast, et tööde teostamiseks ei saa Kolmandal isikul kuluda 22 päeva (176 tundi) vaid tuleb arvestada 48 päevaga (384 tundi), oleks Kolmanda isiku palgakulu ca 3 072 eurot ($8 \times 384 = 3 072$), mitte 8678,40 eurot nagu arvestab Vaidlustaja lähtudes ehitusinseneri keskmisest kuupalgast (Statistikaamet andmetel). Arvestades, et Kolmas isik on planeerinud puhaskasumiks 4100 eurot, on võimalik sellest

⁴ Vabariigi Valitsuse 08.12.2023 määruse nr 113 §-i 1 kohaselt on alates 01.01.2024. a kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 820 eurot (bruto), Kolmas isik maksab kuutasu 820 eurot (neto), seega tegelikult maksab Kolmas isik töötasu, mis on suurem, kui riiklikult kehtestatud kuutasu alammäär.

⁵ Kolmas isik on esitanud lisana 14.04.2024 vastusele Hankijale ka andmed A.G. töötasude kohta perioodil veebruar 2021–märts 2024.

vabalt katta palgakulu ka juhul, kui tööd peaksid kestma 48, mitte 22 päeva.

15.3.3. Eeltoodust nähtuvalt, kuna Kolmanda isiku palgakulu on ca 65% väiksem sellest, millest Vaidlustaja on oma arvestustes lähtunud, siis puudub kahtlus, et Kolmanda isiku palgakulu on võimalik katta selleks arvestatud vahendite arvel (juhul, kui töö tehakse 22 päevaga nagu arvestab Kolmas isik) või lisaks planeeritud puhaskasumi arvel (kui töö tegemiseks kulub 48 päeva nagu arvestab Vaidlustaja). Kolmanda isiku palgakulu suurusest lähtudes ei saa asuda seisukohale, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal.

15.4. Vaidlustuses (vt käesoleva otsuse p 5.9 alap 1) on Vaidlustaja toonud pakkumuse võimaliku minimaalse maksumuse määramisel välja, et arvestada tuleb keskkonnamõju eelhinnangu maksumusega vähemalt 3000 eurot.

14.04.2024. a vastuses Hankijale ning vastuses vaidlustusele kinnitas Kolmas isik, et arvestas keskkonnamõju eelhinnangu maksumuse koostamisega summas maksimaalselt 3 500 eurot. Seega on Kolmas isik arvestanud oma pakkumuses keskkonnamõju eelhinnangu maksumusega suuremas summas kui see on Vaidlustaja väitel minimaalselt vajalik.

15.5. Vaidlustaja väitel pidi Kolmas isik arvestama oma pakkumuses ka ekspertiisi kuluga. Raamlepingu projekti p-i 7.4 kohaselt on ekspertiisi tegemine Hankija otsustada ja ekspertiis toimub Hankija kulul. Üksnes juhul, kui ekspertiis tuvastab projekteerimisvea, peab töövõtja kandma ekspertiisi kulud. Kui töö tehakse algusest peale kõiki tingimusi ja juhiseid arvestades, siis ei teki töövõtjal täiendavat aja- ega ressursikulu.

Vaidlustuskomisjon leiab, et ebamõistlik oleks eeldada, et pakkuja peab arvestama ette, et teeb projekteerimisvea ning näitama selle tõttu vastavad kulud pakkumuse maksumuses. Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et Kolmas isik ei pidanud arvestama pakkumuse maksumuses ekspertiisi kuludega.

15.6. Vaidlustuskomisjon leiab, et kuivõrd on ilmne, et erinevuse vaidlustuses esitatud pakkumuse arvestusliku minimaalse maksumuse ning Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse vahel tingib eelkõige väga suur vahe Vaidlustaja prognoosi kohaselt makstava töötasu ning Kolmanda isiku poolt tegelikult makstava töötasu vahel (vt käesoleva otsuse p-id 15.3-15.3.3), puudub vajadus analüüsida seda, kas Kolmanda isiku pakkumuses on täies ulatuses arvestatud kõikide nende Vaidlustaja väidetud kuludega, mis on välja toodud käesoleva otsuse p-i 5.9 alap-ides 2-6. Isegi juhul, kui need kulud oleksid Kolmanda isiku pakkumuses täielikult arvestamata (millega vaidlustuskomisjon ei nõustu, sest Kolmas isik on nt esitanud andmed enda omandis olevate tarkvarade kohta, mis on vajalikud tööde tegemiseks, näidanud, et pakkumuses on arvestatud transpordikuluga 250 eurot) ning töö tegemiseks kuluks 48 päeva, millest on oma arvestuses lähtunud Vaidlustaja, oleksid need kulud (Vaidlustaja arvestuse kohaselt kogusummas 686,40 eurot) kergesti kaetavad Kolmanda isiku pakkumuse maksumuses arvestatud ettenägematute kulude ning kasumi arvelt.

16. Kokkuvõtlikult on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija teostas RHS §-i 115 alusel sisulise kontrolli Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse üle ning arvestades Kolmanda isiku põhjalikke selgitusi jõudis põhjendatult järeldusele, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal. Vaidlustuskomisjon leiab, et vaidlustusmenetluses ei ole Vaidlustaja tõendanud vastupidist.

Eeltoodust tulenevalt on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus REK Projekt OÜ pakkumuse edukaks tunnistamiseks on kooskõlas RHS §-iga 115 ja § 117 lg-ga 1 ning alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

Vaidlustusmenetluse kulud

17. Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

17.1. Hankija on esitanud tähtaegselt taotlused lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks kogusummas 2430 eurot (käibemaksuta), 13 h 30 min õigusabi osutamise eest tunnihinnaga 180 eurot. Vaidlustuskomisjon leiab, et asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades on Hankija lepingulise esindaja kulud vajalikud ja põhjendatud ning tuleb Vaidlustajalt täies ulatuses välja mõista.

17.2 Kolmas isik ei ole esitanud taotlust lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks.

17.3. Vaidlustaja kulud vaidlustusmenetluses jäävad Vaidlustaja kanda.

Taivo Kivistik
(allkirjastatud digitaalselt)